

Bedankt voor het downloaden van dit artikel. De artikelen uit de (online)tijdschriften van Uitgeverij Boom zijn auteursrechtelijk beschermd. U kunt er natuurlijk uit citeren (voorzien van een bronvermelding) maar voor reproductie in welke vorm dan ook moet toestemming aan de uitgever worden gevraagd.

Boom

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikelen 16h t/m 16m Auteurswet 1912 jo. Besluit van 27 november 2002, Stb 575, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoeding te voldoen aan de Stichting Reprorecht te Hoofddorp (postbus 3060, 2130 KB, www.reprorecht.nl) of contact op te nemen met de uitgever voor het treffen van een rechtstreekse regeling in de zin van art. 16l, vijfde lid, Auteurswet 1912.

Voor het overnemen van (een) gedeelte(n) uit deze uitgave in bijvoorbeeld een (digitale) leeromgeving of een reader in het onderwijs (op grond van artikel 16, Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot Stichting Uitgeversorganisatie voor Onderwijslicenties (Postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.stichting-uvo.nl).

No part of this book may be reproduced in any way whatsoever without the written permission of the publisher.

info@bua.nl
www.boomuitgeversamsterdam.nl

Luisteren en verstaan

door Joke van Saane De auteur is hoogleraar Zingeving en leiderschap aan de Universiteit voor Humanistiek in Utrecht. Zij belicht in deze rubriek maatschappelijke verschijnselen door er net wat anders tegen aan te kijken.

Na de luwe maanden van de zomer komt de maatschappij weer tot leven. En hoe: veel mensen en groepen van mensen voelen de neiging om zichzelf te laten horen. Boeren en natuurbeschermers, werknemers en werkgevers, ministers en onderdanen: iedereen meent dat er te weinig oog en oor is voor de eigen specifieke noden. Men voelt zich ongezien en ongehoord, en zeker niet serieus genomen. Om dat laatste te bereiken trekt men erop uit. Met woorden en daden moeten anderen gedwongen worden te luisteren, in de veronderstelling dat harder roepen en agressiever handelen vanzelf tot meer aandacht en begrip zullen leiden. De wens om anderen te overtuigen is zo groot dat in de meeste gevallen de stap wordt overgeslagen die aan verstaan en begrijpen voorafgaat. Die stap heet meestal: luisteren. Luisteren is in onze samenleving echter veelal verworden tot een obligate pauze in het uiten van het eigen gelijk. We stoppen even met schreeuwen om de ander gelegenheid te geven tot (terug)schreeuwen. Dat is misschien wel *luisteren*, maar het helpt niet om de ander echt te *verstaan*. Om de ander te verstaan moeten we bereid zijn om de ander minstens zo serieus te nemen als onszelf. Die ander gebruikt misschien andere woorden en heeft andere manieren – voor ons vaak signalen dat ze niet goed op de hoogte zijn, dat ze een te smal beeld hebben, dat ze geen echt waardige gesprekspartner

zijn – maar zolang we niet bereid zijn onszelf en onze eigen aannames tussen haken te plaatsen zolang de ander aan het woord is, zullen we de ander nooit echt verstaan. Buitengewoon frustrerend: we organiseren sessies en meetings om naar elkaar te luisteren, en het resultaat is dat we elkaar nog steeds niet verstaan en alle frames die de ander buitensluiten overeind houden. Zelfs nog steviger en zelfverzekerder dan voorheen, want nu denken we dat we dat doen nadat we naar de ander geluisterd hebben.

Om de ander te verstaan moet je jezelf en je eigen aannames tot zwijgen kunnen brengen, ook vanbinnen. Dit vereist moed, oprechte moed om onzeker te durven zijn, in het vertrouwen dat een gewijzigde opvatting of aanname uiteindelijk jou en je zelfbeeld niet zal ondermijnen. Maar die moed is moeilijk op te brengen in een samenleving waarin mensen niet meer vanzelfsprekend ergens onderdeel van zijn, zodat ze voortdurend op zoek zijn naar persoonlijke bevestiging. Zolang de zingeving uit onszelf moet komen, is er weinig ruimte voor het perspectief van de ander.